

INTERDEPENDENȚELE DINTRE PIAȚA MONETARĂ, PIAȚA DE CAPITAL ȘI PIAȚA ASIGURĂRILOR DIN ROMÂNIA

(Rezumat)

Autor: doctorand VOINILĂ (CAZACU) MIRELA

Teoria economică are o tradiție îndelungată în ceea ce privește cercetarea principiilor care ghidează funcționarea fiecărei piețe, precum și interacțiunile dintre piețe.

Opțiunea pentru tema de cercetare referitoare la interdependențele dintre componentele pieței financiare din România a fost determinată de schimbările petrecute pe plan mondial în domeniul pieței monetare, al pieței de capital și al pieței de asigurări, ca urmare a intensificării proceselor de integrare și globalizare. Reconstituirea componentelor pieței financiare și angrenarea acestor componente în procesul de dezvoltare și modernizare a economiei românești constituie o problemă economică de mare importanță, care necesită cercetări multiple. Teza de doctorat cu titlul de mai sus a avut în vedere și s-a înscris într-o asemenea direcție de cercetare.

Piața financiară constituie obiect de cercetare pentru mai multe științe economice: microeconomia și macroeconomia, științele economice funcționale, speciale și de ramură.

Din unghiul de vedere al Economics-ului, cercetarea pieței financiare cuprinde un orizont amplu de analiză care se referă la elemente precum: cunoașterea interdependențelor funcționale din sistemul pieței financiare, respectiv între subsistemele acesteia (piața monetară, piața de capital și piața asigurărilor), dar și între componentele fiecărui subsistem, analiza se realizează de la parte la întreg, dar și de la întreg către parte; activitățile financiare sunt integrate în funcționarea de ansamblu a economiei naționale prin urmărirea corelațiilor dintre economia financiară (simbolică, nominală) și economia reală, precum și dintre economia națională (reală și simbolică), pe de o parte, și toate celelalte domenii ale vieții sociale (politic, juridic-instituțional, cultural, spiritual, moral ș.a.), pe de altă parte; depistarea factorilor angrenați în corelațiile implicate de piața financiară, a efectelor economice și sociale ale acestor interdependențe, cu scopul de a înțelege mai bine și a contribui prin generalizări teoretice la îmbunătățirea mecanismelor de funcționare la nivel macroeconomic.

Obiectivul fundamental urmărit prin teza de doctorat îl constituie **reliefarea caracteristicilor actuale ale interdependențelor dintre componentele pieței financiare a României.**

Obiectivele speciale prin care s-a particularizat obiectivul fundamental al cercetării au avut în vedere:

- surprinderea, sistematizarea și formularea unor considerații despre cadrul conceptual și metodologic al cercetării contemporane a pieței financiare;
- evaluarea procesului de formare și evoluție a domeniului bancar, precum și stadiul actual al pieței monetare din România;
- relevarea premiselor, instituțiilor, structurilor, instrumentelor și evoluțiilor de pe piața românească de capitaluri;
- cercetarea restructurărilor și modernizărilor de pe piața asigurărilor din România, a contribuției acestora la creșterea economică;

- analiza interacțiunilor funcționale dintre componentele pieței financiare românești, a gradului de integrabilitate și globalizare a acestor componente;
- conturarea unor direcții de acțiune pentru dezvoltarea pieței financiare românești.

În vederea atingerii obiectivului de bază și a obiectivelor speciale, teza de doctorat a fost structurată și organizată în cadrul a cinci capitole; primul capitol, prin excelență, are caracter teoretico-metodologic; capitolele II, III și IV au caracter de cercetare concret aplicativă și empirică; capitolul al V-lea are caracter mixt și cuprinde generalizări de ordin teoretic, dar și studiul concret al interdependențelor dintre componentele pieței financiare din România.

Primul capitol - **Cadrul conceptual și metodologic al cercetării pieței financiare** – prezintă o incursiune în ansamblul conceptelor contemporane referitoare la piața financiară și organizarea acesteia, la structurile pieței financiare (sau cercetarea statică a pieței financiare) și la piața financiară ca un sistem de piețe în interacțiune funcțională (sau cercetarea dinamică a pieței financiare).

Capitolul se fundamentează pe ideea că în orice economie de piață există și funcționează o piață financiară, mai mult sau mai puțin dezvoltată, organizată pe baza unor concepte și practici diferite privind sfera de cuprindere a acesteia. Piața financiară în sens restrâns și în sens larg, principiile de funcționare ale pieței financiare, actorii și structurile pieței financiare, instituțiile și caracterul sistemic al interacțiunilor funcționale de pe piața financiară sunt principalele elemente conceptual-metodologice care stau la baza teoriei generale a pieței financiare, elemente care sunt surprinse în acest capitol.

Cel de-al doilea capitol - **Formarea, evoluția și starea actuală a sistemului bancar și pieței monetare în România** – constituie o retrospectivă a rezultatelor reformei și evoluției sistemului bancar românesc, a formării și dinamicii pieței monetare, bancare și interbancare, inclusiv a pieței valutare. Restructurarea sistemului bancar românesc, privatizarea bancară, relațiile de tip comercial dintre componentele sistemului bancar și dintre băncile comerciale și agenții economico-sociali, apariția și evoluția pieței valutare interbancare și pentru persoanele fizice sunt subiecte care ocupă un loc important în substanța acestui capitol.

Capitolul al treilea a avut ca obiect **Piețele de capital în România**. Principala instituție a pieței de capital – bursa de valori – apărută în anul 1882, închisă între 1914-1918, desființată în iunie 1948 și reînființată în anul 1995, crearea celorlalte instituții ale pieței de capitaluri în România, evoluțiile pieței de capitaluri, instrumentele financiare și principalele operațiuni desfășurate pe piețele de capital sunt elementele structurale ale acestui capitol.

În capitolul al patrulea au fost analizate **Asigurările și piața asigurărilor din România**, ca parte componentă ce se integrează tot mai intens în cadrul sistemului financiar al țării noastre. Evoluțiile recente ale activității de asigurări, formele actuale de asigurări, intermediarii de asigurări și reasigurări, rezultatele obținute pe piața asigurărilor, cadrul instituțional-juridic al asigurărilor, asimilarea pe piața românească a tendințelor moderne de pe piața mondială a asigurărilor și necesitatea creării unei piețe extinse și moderne de asigurări, în vederea susținerii creșterii economice durabile în România, sunt câteva din problemele pieței financiare abordate în acest capitol.

Capitolul al cincilea, intitulat **Interacțiuni funcționale între componentele pieței financiare din România**, este un capitol de sinteză și de analiză macroeconomică dinamică a pieței financiare. Suportul interdependențelor funcționale dintre componentele pieței financiare românești, prezentat în conținutul capitolului, îl constituie două procese simultane și

corelative: integrabilitatea pe plan național a componentelor pieței financiare și globalizarea pieței financiare, în cadrul căreia România este un actor. Conținutul capitolului nu se rezumă la semnalarea premiselor și factorilor favorizanți ai interacțiunilor din cadrul pieței financiare, ci investighează modalitățile și instrumentele prin care se asigură în mod efectiv interdependențele dintre componentele pieței financiare românești, din care se desprind direcțiile practice de acțiune pentru dezvoltarea și modernizarea acestei piețe. De asemenea, sunt expuse semnificațiile teoretice și metodologice ale integrabilității și globalizării componentelor pieței financiare românești, ale interdependenței dintre economia reală și economia financiară, ca două componente integrate ale sistemului economic, precum și dintre domeniul economic și celelalte domenii ale vieții sociale. În acest mod, se desprind învățăminte importante de care trebuie să se țină seama în elaborarea și implementarea unor strategii și programe de modernizare a pieței financiare românești în ansamblul ei și pe fiecare componentă interdependentă a acesteia.

În toate țările cu economie de piață modernă, piața financiară reprezintă o componentă a sistemului de piețe care exercită o influență majoră asupra stării și funcționării celorlalte piețe (piața muncii, piața bunurilor și serviciilor, piața informației). O piață financiară mai integrată sporește oportunitățile distribuirii și diversificării riscului și conduce la creșterea lichidității pieței. În același timp însă, integrarea accentuată a pieței amplifică riscul transmiterii turbulențelor și crizelor financiare la nivel transfrontalier.

Teza de doctorat se încheie cu un set de concluzii finale prin care se întărește ideea complexității legăturilor care se stabilesc între componentele pieței financiare și între piața financiară și procesul de dezvoltare a economiei naționale. În cadrul concluziilor, au fost surprinse și unele din neajunsurile relațiilor dintre componentele pieței financiare, dintre acestea și economia reală, cum ar fi:

- Restructurarea sistemului bancar a vizat reabilitarea băncilor aflate în dificultate care au găsit resursele financiare necesare redresării, dar și eliminarea din sistem a băncilor problemă, în ambele situații cheltuielile de restructurare fiind însemnate. Sistemul bancar românesc a ajuns la o anumită stabilitate financiară pe fondul unei mari concentrări bancare și a predominanței absolute a capitalului străin care, în condițiile globalizării și ale susținerii cursului de schimb comportă nu numai avantaje, ci și unele neajunsuri. În aceste condiții, considerăm că instituțiile de credit din România trebuie să dezvolte produse și servicii noi, să personalizeze legăturile cu partenerii lor viabile și să îi atragă pe termen lung, să promoveze servicii bancare-financiare informatizate, să-și diminueze orientarea resurselor spre împrumutarea statului și speculațiile de pe piața interbancară, accentul căzând pe finanțarea economiei reale.

- Piața de capital din România, deși instituțional se aseamănă cu piața similară din țările dezvoltate, nu-și îndeplinește corespunzător rolul de finanțator al economiei naționale, fapt relevat de sumele mici atrase de companiile românești prin emisiuni publice de acțiuni, de faptul că majoritatea societăților listate la bursă nu au utilizat piața primară de capital, deoarece acționarii lor majoritari le-au asigurat resursele financiare diminuându-le interesul pentru piața de capital, precum și de faptul că procesul de lansare a ofertelor publice de acțiuni este lung și anevoios. Capitalul privat autohton în cele mai multe cazuri, este minoritar în capitalul marilor societăți pe acțiuni din România, iar capitalul străin majoritar nu este prea mult legat și interesat de piața românească a capitalurilor.

- Am testat corelația dintre asigurări și creșterea economică din România pe o

perioadă de 12 ani (1998-2009) rezultând că și în țara noastră există o relație de cauzalitate între aceste două componente ale dezvoltării. Deasemenea, piața de asigurări este aliniată la Directivele Uniunii Europene și poate contribui la creșterea economică, nu numai prin ea însăși, ci și prin complementaritatea cu sectorul bancar și piața de capital. Cu toate acestea, piața asigurărilor din țara noastră nu poate să fie considerată o piață extinsă și modernă, procesul de dezvoltare și modernizare pe această piață urmând să fie intensificat.

Cunoașterea interdependențelor interioare și exterioare pieței financiare contemporane prezintă, după opinia noastră, o importanță practică deosebită.

În primul rând, elaboratorii de strategii și programe de modernizare și dezvoltare a pieței financiare din țara noastră, pe baza unor analize diagnostic, trebuie să cunoască foarte exact nivelul și starea tuturor interdependențelor implicate de piața financiară românească pentru a putea elabora proiecte fezabile, nu dorințe, aspirații, care sunt ideale, dar imposibil de realizat în practică.

În al doilea rând, modernizarea și dezvoltarea pieței din România depinde nu numai de calitatea și rezultatele obținute în cadrul componentelor acestei piețe, ci și de calitatea și rezultatele ce se obțin în economia reală, întrucât economia reală și economia financiară (simbolică) sunt inseparabile, formează două părți complementare ale economiei naționale; rezultatele neconcludente în dezvoltarea și modernizarea economiei reale nu se pot oglindi și transforma în rezultate de excepție pe piața financiară.

În al treilea rând, modernizarea pieței financiare se poate îndeplini mult mai ușor dacă la acest proces participă eficient, nu numai mediul economic din societate, ci și factorul politic decizional, domeniul juridic-legislativ, cultura în general și cultura economică în special, moralitatea decidenților și îndeplinitorilor procesului de modernizare, impactul favorabil al economiei internaționale asupra economiei naționale ș.a.

În al patrulea rând, dezvoltarea și modernizarea economiei naționale presupune elaborarea și îndeplinitura de politici și strategii sectoriale, inclusiv cele din domeniul financiar. Coordonarea pe orizontală a strategiilor și politicilor de dezvoltare asigură sincronizarea proceselor de modernizare, respectiv interdependența dintre aceste procese concretizată în efecte și eficiență sporite.